

K Z O M B U N I A K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, kwiecień 2011

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/48/2011

ENERGETYKA JĄDROWA W POLSCE
– ZA CZY PRZECIW

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Problem bezpieczeństwa energetycznego Polski od wielu lat nie traci na aktualności. W chwili obecnej niepokojące wydaje się zarówno znaczne uzależnienie od dostaw importowanych paliw z jednego źródła, jak i europejskie regulacje klimatyczne, zmuszające krajową energetykę do częściowego ograniczenia wykorzystywania rodzimych złóż kopalnianych.

Jednym ze sposobów przełamania tego energetycznego impasu ma być pozyskiwanie energii z atomu. Zgodnie z planem rządu, w 2020 roku ma się zakończyć budowa pierwszej w naszym kraju elektrowni jądrowej. Podczas gdy w Polsce trwały dyskusje nad jej lokalizacją, 11 marca w Japonii doszło do potężnego trzęsienia ziemi. Silne wstrząsy i wywołana przez nie fala tsunami uszkodziły system chłodzenia reaktorów i spowodowały awarie w kompleksie nuklearnym Fukushima I. Katastrofa ta stała się przyczyną międzynarodowej debaty nad bezpieczeństwem energetyki atomowej.

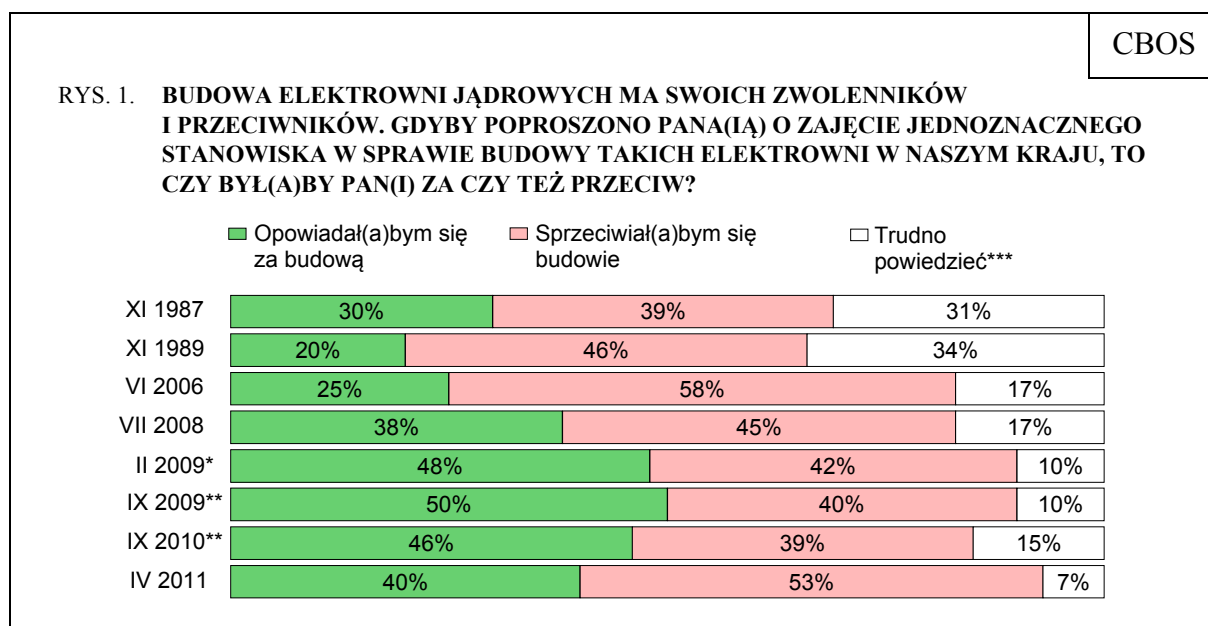
Czy chcemy, by w naszym kraju powstała elektrownia jądrowa, a jeśli nie, to co stanowi źródło naszego sceptycyzmu? Czy wydarzenia z Japonii zmieniły społeczną ocenę bezpieczeństwa energii atomowej? Między innymi o to pytaliśmy ankietowanych w naszym najnowszym sondażu¹.

ELEKTROWNIA ATOMOWA W POLSCE?

Opinie na temat energetyki jądrowej badamy od blisko 24 lat. W tym czasie stosunek społeczeństwa do **budowy elektrowni atomowych w Polsce** ulegał zmianom. Krótco po awarii reaktora w Czarnobylu, zwolennicy siłowni jądrowych stanowili niespełna jedną trzecią ogółu badanych (30%), a liczebnością dorównywała im grupa respondentów niepotrafiących zająć stanowiska w sprawie ich budowy (31%). XXI wiek przyniósł w tym względzie zmianę jakościową, wyrażającą się w znacznym pomniejszeniu odsetka osób niemających w omawianej kwestii zdania. Wyniki pierwszego w nowym tysiącleciu pomiaru z 2006 roku pokazywały jednocześnie najwyższy poziom sprzeciwu wobec budowy

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (251) przeprowadzono w dniach 7–13 kwietnia 2011 roku na liczącej 1192 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

elektrowni nuklearnych w Polsce (58%), który od tamtej pory zaczął sukcesywnie się zmniejszać. Swoisty przełom obserwowaliśmy w roku 2009, kiedy to odsetek zwolenników budowy elektrowni atomowej po raz pierwszy przewyższył odsetek przeciwników. Wyniki najnowszego badania zaburzają obserwowany dotąd trend. Obecnie większość badanych sprzeciwia się budowie elektrowni jądrowych w Polsce (53%, od 2010 roku wzrost o 14 punktów). W porównaniu z poprzednim pomiarem ponad dwukrotnie zmniejszyła się też grupa osób niemających wyrobionej opinii na ten temat (z 15% do 7%).

* Badanie Ambasady Brytyjskiej

** Badanie Ministerstwa Gospodarki

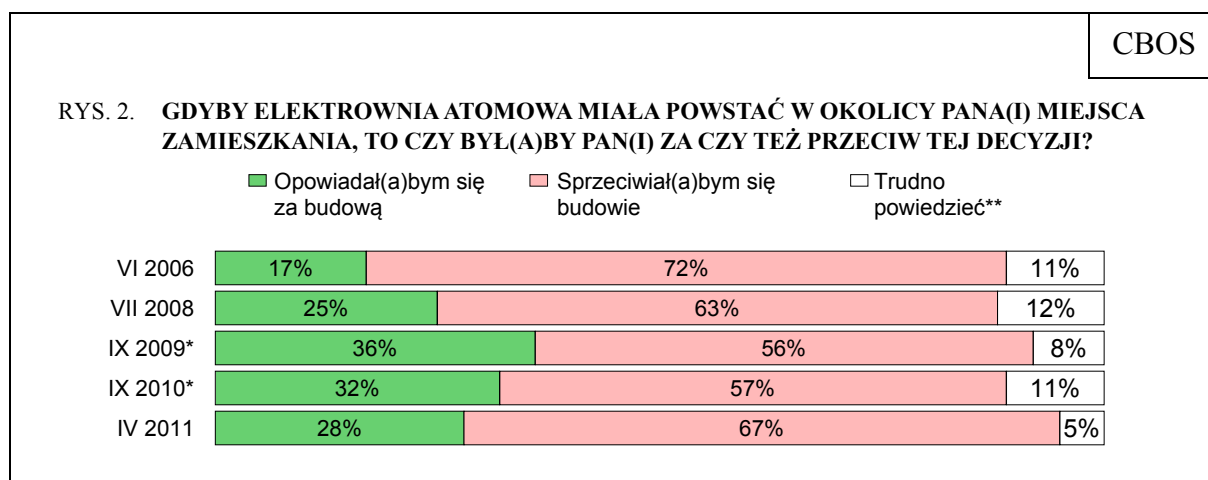
*** W latach 1987 – 2008 wariant odpowiedzi brzmiał: „nie potrafię zająć stanowiska w tej sprawie”

Warto zauważyć, że osoby wypowiadające się negatywnie o budowie elektrowni jądrowych powszechnie przyznają, iż kryzys w Japonii zmniejszył ich zaufanie do energetyki atomowej (83%).

Tabela 1

	Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że wydarzenia z Japonii zmniejszyły Pana(i) zaufanie do energetyki jądrowej?				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Odpowiedzi respondentów sprzeciwiających się budowie elektrowni jądrowej w Polsce (N=638)	54	29	8	3	6
	83		11		

Od 2006 roku pytamy respondentów także o to, czy poparliby projekt **budowy elektrowni jądrowej w okolicy ich miejsca zamieszkania**. We wszystkich dotychczasowych pomiarach ewentualność ta wzbudzała wyraźnie mniejszy entuzjazmem, niż pomysł budowy takiej siłowni bez określania jej lokalizacji. Obecnie zwolennicy budowy elektrowni w pobliżu ich miejsca zamieszkania stanowią 28% ogółu badanych, czyli nieznacznie mniej niż w roku ubiegłym (32%). W porównaniu z poprzednim pomiarem wzrósł odsetek sceptyków (67%, wzrost o 10 punktów), zmniejszyła się natomiast grupa osób niemających opinii na ten temat (z 11% do 5%).

* Badanie Ministerstwa Gospodarki

** W latach 1987 – 2008 wariant odpowiedzi brzmiał: „nie potrafię zająć stanowiska w tej sprawie”

Za rozwojem energetyki jądrowej w Polsce zdecydowanie częściej opowiadają się mężczyźni, których większość (53%) pozytywnie wyraża się o pomysle budowy elektrowni jądrowych na terenie kraju, a ponad dwie piąte (42%) deklaruje, że poparloby projekt budowy takiej siłowni w swoim bliskim sąsiedztwie. Aprobacie dla obu pomysłów wyraźnie sprzyja też wyższy poziom wykształcenia oraz – w mniejszym stopniu – zamieszkiwanie w mieście, wiek produkcyjny oraz wyższe dochody *per capita* (zob. tabele aneksowe).

Tabela 2

Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju , to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Płeć	Mężczyźni	53	43	4
	Kobiety	27	63	10
Wykształcenie	Podstawowe	25	67	8
	Zasadnicze zawodowe	34	59	7
	Średnie	47	45	8
	Wyższe	51	44	5
Gdyby elektrownia atomowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania , to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Płeć	Mężczyźni	42	54	4
	Kobiety	17	79	4
Wykształcenie	Podstawowe	14	81	5
	Zasadnicze zawodowe	25	70	5
	Średnie	36	59	5
	Wyższe	39	58	3

TYPOLOGIA SCEPTYKÓW

Niechęć do budowy elektrowni atomowych może mieć różne podłoże. Postanowiliśmy więc sprawdzić, czy badani krytykujący plany wytwarzania energii jądrowej ogólnie nie ufają technologiom jądrowym, czy też ich sceptycyzm wynika raczej z braku wiary w powodzenie tego przedsięwzięcia w Polsce. Aby odpowiedzieć na to pytanie skonstruowaliśmy specjalną **typologię osób opowiadających się przeciwko budowie elektrowni atomowych w naszym kraju**².

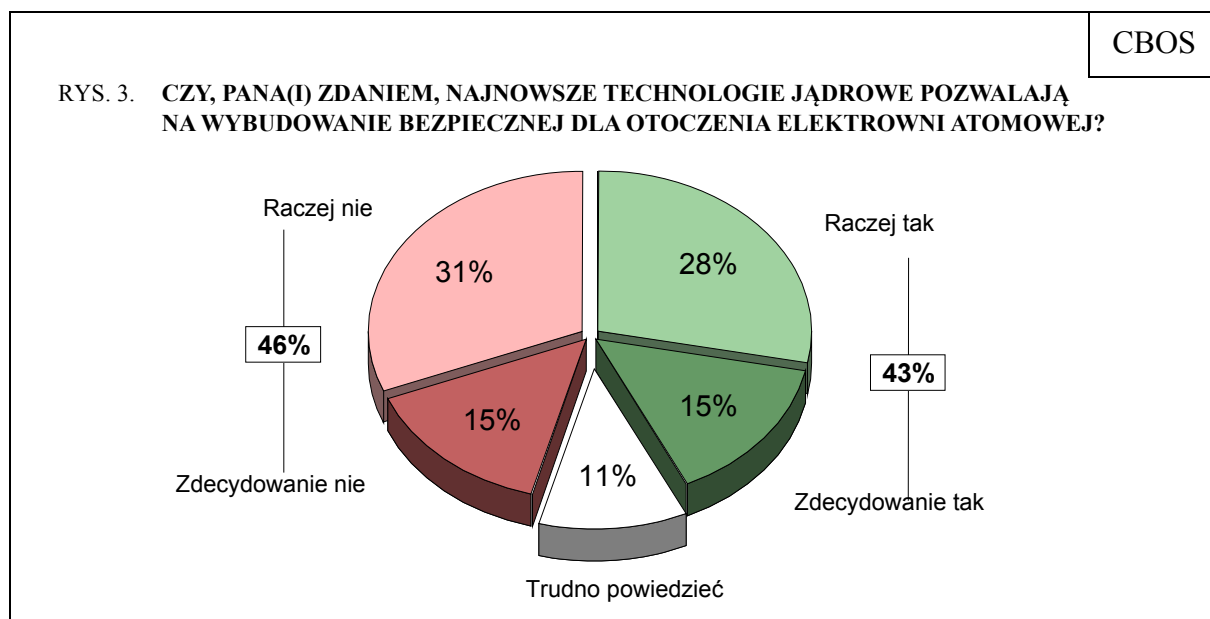
² Do budowy typologii wykorzystano pytanie, w którym respondenci deklarowali, czy zgadzają się z następującymi stwierdzeniami: „najnowsze technologie jądrowe pozwalają na wybudowanie bezpiecznej dla otoczenia elektrowni atomowej”, „do budowy elektrowni atomowej w Polsce wykorzystano by najnowsze technologie jądrowe”, „Polacy posiadają wiedzę i umiejętności niezbędne do sprawowania nadzoru nad elektrownią atomową”. Pierwsza zmienna mierzyła zaufanie do bezpieczeństwa technologii jądrowych, natomiast suma *boolowska* dwóch pozostałych – wiarę w powodzenie polskiej elektrowni. Za wskaźniki sceptycyzmu służyły odpowiedzi: „zdecydowanie nie”, „raczej nie” oraz „trudno powiedzieć” – ta ostatnia z uwagi na duży odsetek takich ocen oraz fakt, że wskazywały na nie w przeważającej części osoby sprzeciwiające się budowie elektrowni.

Dominująca część respondentów sprzeciwiających się budowie elektrowni nuklearnych (83%) deklaruje ograniczone zaufanie zarówno do technologii jądrowych, jak i do sposobu ich wykorzystania w Polsce. Co jedenasty sceptyk (9%) wierzy w bezpieczeństwo najnowszych technologii, ale obawia się problemów z wdrażaniem tego typu rozwiązań w naszym kraju. Niechęć czterech na stu przeciwników atomu (4%) wynika natomiast wyłącznie z braku zaufania do technologii jądrowych.

		CBOS
Obszary ograniczonego zaufania		Odpowiedzi respondentów przeciwnych budowie elektrowni atomowych w Polsce (N=638)
Bezpieczeństwo technologii jądrowych oraz powodzenie polskiej elektrowni	83%	
Tylko powodzenie polskiej elektrowni	9%	
Tylko bezpieczeństwo technologii jądrowych	4%	
Brak (ufa w bezpieczeństwo technologii jądrowych i w powodzenie polskiej elektrowni)	4%	

POLSKA I TECHNOLOGIE JĄDROWE

Chcąc poznać opinie respondentów na temat energetyki jądrowej, spytaliśmy o ich ocenę bezpieczeństwa najnowszych technologii jądrowych oraz o poziom zaawansowania technologicznego ewentualnej polskiej siłowni i kompetencje Polaków do sprawowania nadzoru nad takim obiektem.

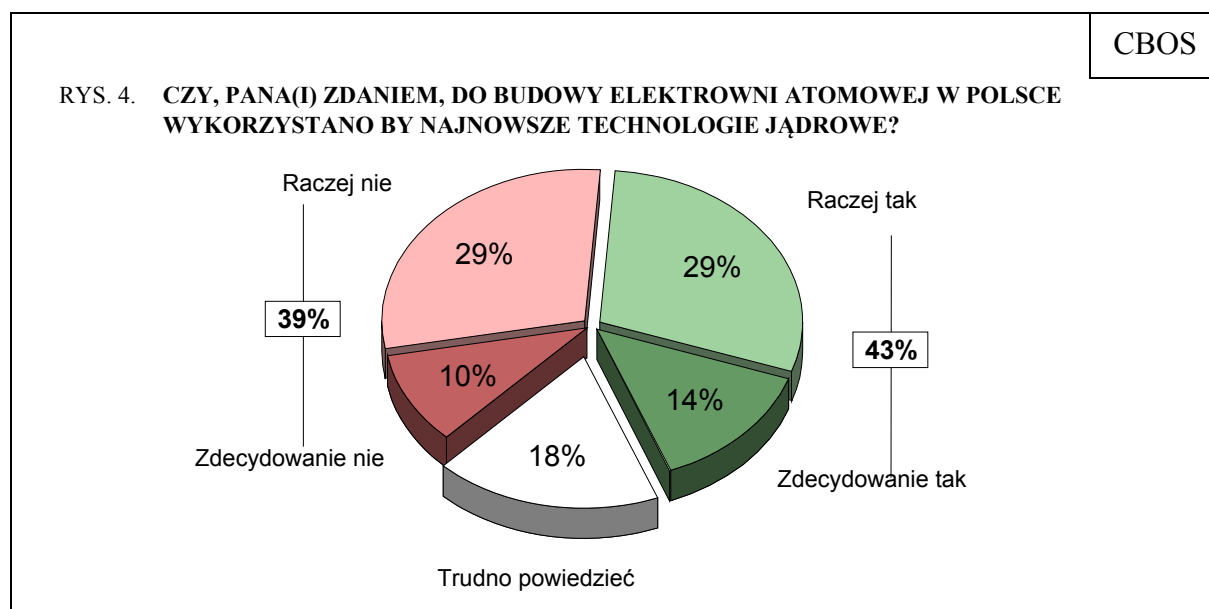
Największa część badanych (46%) wyraża nieufność wobec technologii jądrowych. W opozycji do nich jest nieco ponad dwie piąte respondentów (43%) uważających, że **najnowsze rozwiązania technologiczne pozwalają na wybudowanie bezpiecznej dla otoczenia elektrowni.**

Tabela 3

	Czy, Pana(i) zdaniem, do budowy elektrowni atomowej w Polsce wykorzystano by najnowsze technologie jądrowe?				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Odpowiedzi respondentów uważających, że najnowsze technologie jądrowe pozwalają na wybudowanie bezpiecznej dla otoczenia elektrowni atomowej* (N=502)	26	53	13	2	
	79		15		6

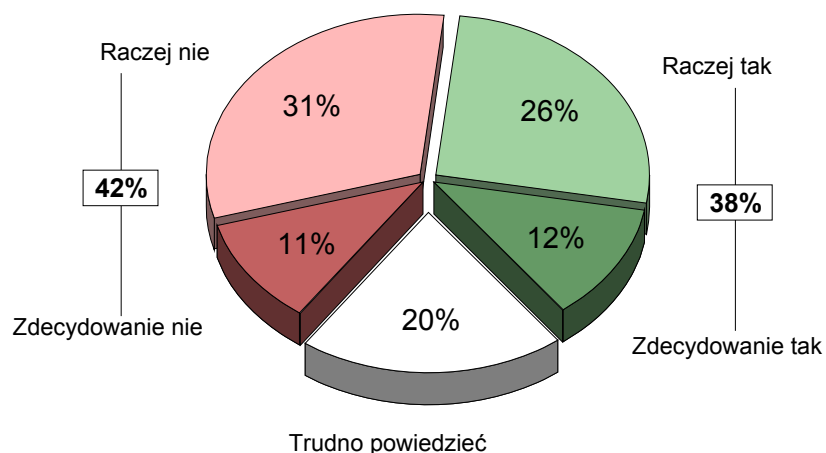
* Połączono odpowiedzi: „zdecydowanie tak” i „raczej tak”

Zdecydowana większość omawianej grupy (79%) wierzy jednocześnie, iż **do budowy polskiej siłowni wykorzystano by właśnie takie rozwiązania.** Podobne przekonanie podziela 43% ogółu respondentów, a niemal co piąty (18%) nie potrafi zająć jednoznacznego stanowiska w tej sprawie.

Dokonując oceny **kompetencji Polaków do sprawowania nadzoru nad elektrownią atomową** najliczniejsza grupa ankietowanych (42%) wyraża przekonanie, że nie posiadamy niezbędnej do tego wiedzy i umiejętności. Jedna piąta badanych (20%) nie ma zdania na ten temat.

RYS. 5. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLACY POSIADAJĄ WIEDZĘ I UMIEJĘTNOŚCI NIEZBĘDNE DO SPRAWOWANIA NADZORU NAD ELEKTROWNIĄ ATOMOWĄ?

Osoby, których odpowiedzi wskazują na większe zaufanie do technologii jądrowych częściej opowiadają się też za planami budowy polskich siłowni. Warto zauważyć, że respondenci niepotrafiący dokonać ich jednoznacznej oceny w przeważającej części zasilają szeregi przeciwników rozwoju energetyki jądrowej w Polsce.

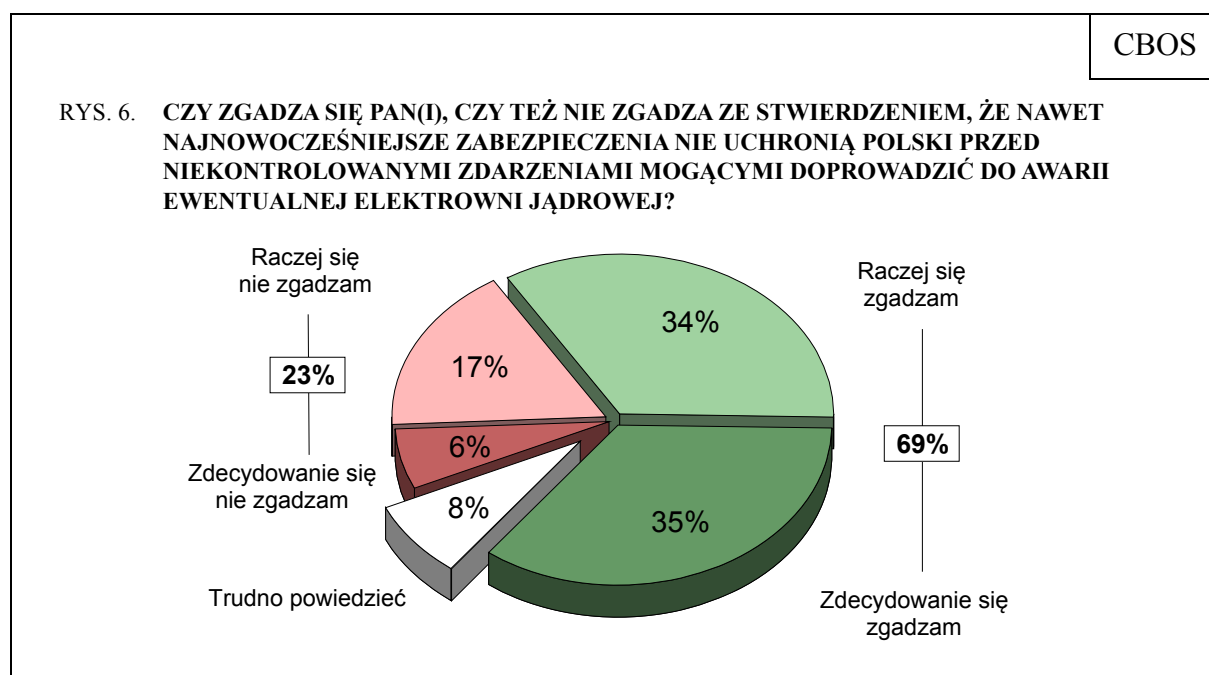
Tabela 4

Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Czy, Pana(i) zdaniem, najnowsze technologie jądrowe pozwalają na wybudowanie bezpiecznej dla otoczenia elektrowni atomowej?	Zdecydowanie tak	93	5	2
	Raczej tak	76	20	4
	Raczej nie	10	83	7
	Zdecydowanie nie	3	95	2
	Trudno powiedzieć	10	59	31
Czy, Pana(i) zdaniem, do budowy elektrowni atomowej w Polsce wykorzystano by najnowsze technologie jądrowe?	Zdecydowanie tak	79	18	3
	Raczej tak	69	27	4
	Raczej nie	17	78	5
	Zdecydowanie nie	6	90	4
	Trudno powiedzieć	15	65	20
Czy, Pana(i) zdaniem, Polacy posiadają wiedzę i umiejętności niezbędne do sprawowania nadzoru nad elektrownią atomową?	Zdecydowanie tak	77	22	1
	Raczej tak	64	33	3
	Raczej nie	22	72	6
	Zdecydowanie nie	16	79	5
	Trudno powiedzieć	25	57	18

W CIENIU FUKUSHIMY

W marcu, w wyniku trzęsienia ziemi i tsunami, uległa awarii japońska elektrownia nuklearna Fukushima I. Zdarzenie to wywołało burzliwą dyskusję w Polsce i na świecie nad możliwością bezpiecznego wytwarzania energii atomowej. W kwietniowym badaniu chcieliśmy poznać opinie polskiego społeczeństwa w tej sprawie.

Więcej niż dwie trzecie badanych (69%) uważa, że **nawet zastosowanie najnowocześniejszych zabezpieczeń nie uchroni Polski przed niekontrolowanymi zdarzeniami, mogącymi doprowadzić do wypadku w ewentualnej elektrowni jądrowej**. Stanowisko takie podzielają w zbliżonym stopniu przedstawiciele wszystkich grup społecznych z jednym tylko wyjątkiem – zdecydowanie częściej niż mężczyźni obawy w tym względzie wyrażają kobiety (74%).

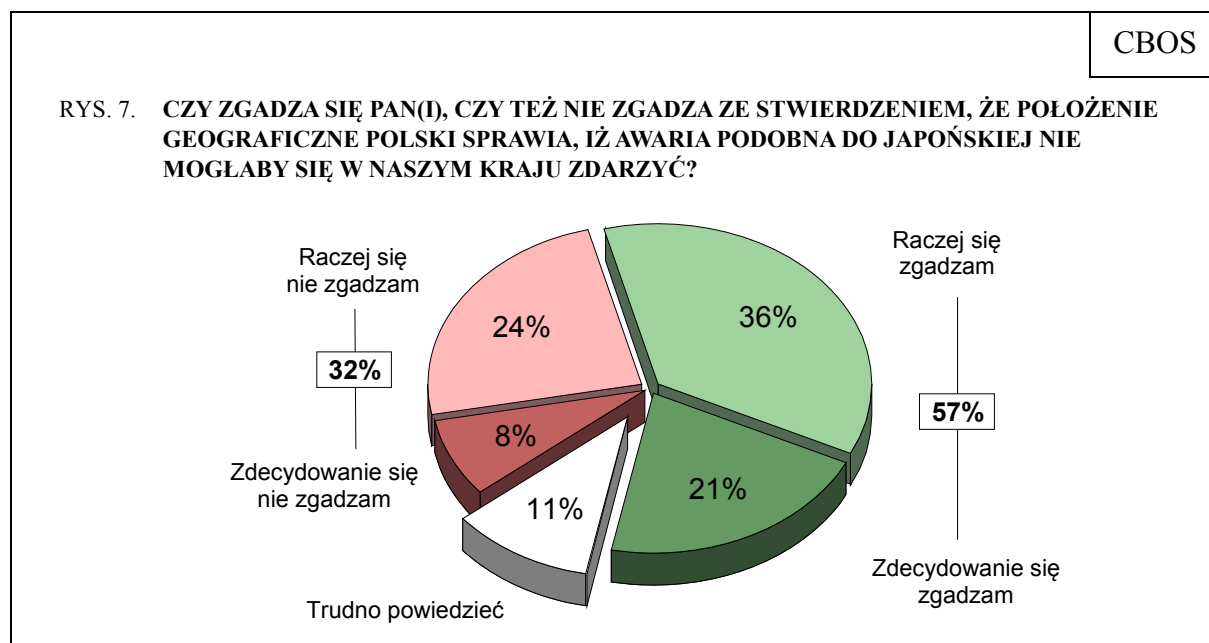
Wśród osób przyznających, że nowoczesne technologie atomowe nie są w stanie zagwarantować bezpieczeństwa w każdych okolicznościach blisko dwie piąte (38%) uważa, iż **w Polsce mogłaby się zdarzyć awaria podobna do japońskiej**. Wśród ogółu ankietowanych do takiej opinii przychyliła się co trzeci dorosły mieszkaniec Polski (32%).

Tabela 5

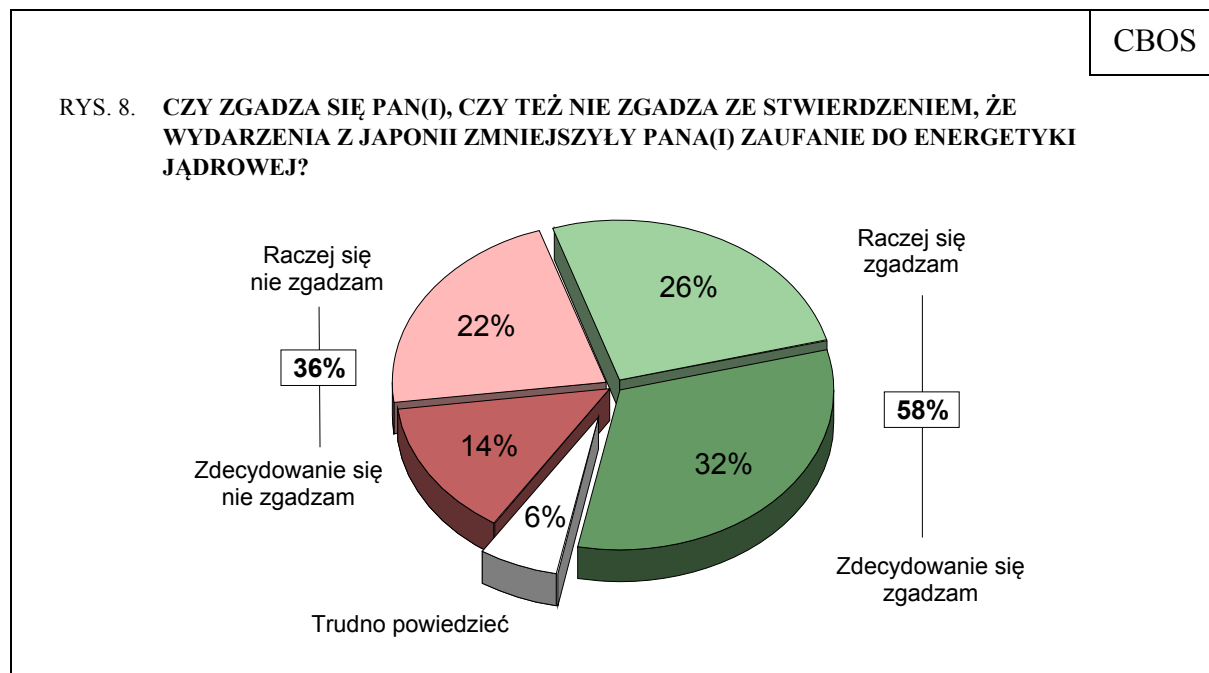
	Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że położenie geograficzne Polski sprawia, iż awaria podobna do japońskiej nie mogłaby się w naszym kraju zdarzyć?				
	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Odpowiedzi respondentów uważających, że nawet najnowocześniejsze zabezpieczenia nie uchronią Polski przed niekontrolowanymi zdarzeniami mogącymi doprowadzić do awarii ewentualnej elektrowni jądrowej* (N=822)	17	36	28	10	9
	53		38		

* Połączono odpowiedzi: „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”

Ponad połowa respondentów (57%) jest natomiast zdania, że tego typu wypadek, nie byłby w Polsce możliwy, z uwagi na odmienne położenie geograficzne naszego kraju. Pogląd ten pojawia się częściej w odpowiedziach mężczyzn (64%), osób relatywnie młodych, szczególnie w wieku 25 – 34 lata (70%), lepiej sytuowanych i bardziej zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, a także wśród badanych legitymujących się co najmniej wykształceniem średnim (66%), którzy jednocześnie rzadziej od osób gorzej wykształconych nie mają opinii na ten temat (zob. tabele aneksowe).

Prawie trzy piąte ankietowanych (58%) przyznaje, że **wydarzenia z Japonii zmniejszyły ich zaufanie do energetyki jądrowej**. Takiej oceny konsekwencji awarii w kompleksie nuklearnym Fukushima I częściej dokonują kobiety (68%), mieszkańcy wsi (64%) i miast do 20 tys. mieszkańców (61%), a także osoby relatywnie starsze, gorzej wykształcone, mniej zamożne oraz gorzej oceniające warunki materialne swoich domostw (zob. tabele aneksowe).

Krótko po katastrofie w Japonii przedstawiciele władz oznajmili, że zdarzenie to nie wpłynie na polskie plany atomowe. Tymczasem z naszego badania wyraźnie wynika, iż postawa rządu jest tu raczej daleka od nastrojów większości społeczeństwa.

W kwietniowym sondażu odsetek osób niemających zdania na temat budowy elektrowni jądrowych zmalał do poziomu najniższego w historii naszych badań, a przeważająca część respondentów wyraziła sprzeciw wobec rozwoju tej gałęzi energetyki w Polsce. Niemal dwie trzecie badanych przyznało też, iż marcowe wydarzenia ograniczyły ich zaufanie do energetyki jądrowej. W świetle tych danych trudno nie łączyć zmniejszenia poparcia dla planów atomowych w Polsce z katastrofą w japońskim kompleksie nuklearnym.

Biorąc pod uwagę fakt, że nawet osoby niepotrafiące określić swojego stosunku do rozwiązań jądrowych w przeważającej części sprzeciwiają się budowie elektrowni, nie można oprzeć się wrażeniu, że deklarowany dziś sceptycyzm ma źródło nie tyle w przesłankach merytorycznych, co w spotęgowanych obawach i lęku przed nieznanym.

Opracowała
Natalia HIPSZ